

La nova edició de 'Los col-loquis de la insigne ciutat de Tortosa' s'acosta més a la veu de l'autor

Un dels interlocutors de *Los col-loquis de la insigne ciutat de Tortosa* (1557), de Cristòfol Despuig (1510-1574), diu, segons l'edició canònica d'Eulàlia Duran de 1981, que el turc es trumfa de la cristiandat amb la presa "de l'expugnable illa de Rodes", quan l'autor parlava de "la inexpugnable illa de Rodes", cosa que té més sentit. Un altre diu "ve a primer la casa", però l'autor deia "va a prim la cosa"; o bé "en abraços" per "embarassos"; o bé que els cristians posaren un "artifici de fusta", quan va ser més concret: "posaren los cristians allí un artificiós castell de fusta". Els filòlegs Enric Querol i Josep Solervicens acaben d'enllestir una nova edició de l'obra paradigmàtica del Renaixement català que s'acosta més a allò que realment devia escriure l'autor, gràcies a l'estudi de fonts noves que fins ara havien estat ignorades del tot, o considerades poc fiables.

El text base del qual han partit és el mateix que segueix Eulàlia Duran, la còpia manuscrita de principi del segle XVIII que es conserva a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Però han tingut molt en compte la primera edició impresa del text, de Fidel Fita, apareguda el 1877, perquè no es basava pas en el manuscrit conservat, com hom creia, sinó

en un altre de diferent, no localitzat, que fins i tot podria ser anterior al de l'arxiu barceloní. I, a més, han aprofitat, per primer cop, les tres versions parcials conservades. Són un manuscrit copiat vers el 1614 pel notari i historiador Josep Torner, conservat a la Biblioteca del Patriarca de València; una segona còpia manuscrita

Enric Querol i Josep Solervicens publiquen l'edició crítica de l'obra de Cristòfol Despuig.

redactada per l'historiador Jeroni Pujades el 1623 i conservada a la Biblioteca Nacional de França; i, finalment, la traducció al castellà de Francesc Martorell –també historiador–, impresa a Tortosa el 1626.

L'estudi de totes aquestes fonts ha permès d'elaborar una edició crítica de l'obra, clarament millorada respecte a totes les anteriors. Els dos estudiosos l'acaben d'editar a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Amb la nova versió, molts fragments fan més sentit, sigui perquè se n'han corregit mots i frases errònies o confusos, sigui perquè s'hi han omplert buits textuals.

Més exemples. Si s'ha llegit que Tortosa, temps enrere, no distava més d'una llegua de "la vora del riu", tot i que l'interlocutor deia que s'havia construït a l'entrada del riu, ara llegim una cosa lògica: que no distava més d'una llegua de "la boca del riu", opció que s'havia reduït a variant. Si Despuig parlava dels oficials de la ciutat que administren "lo criminal i lo fiscal", ara veiem que es referia a "lo criminal i lo civil". Els dos filòlegs també proposen una solució per a l'arbre que apareix escrit "mopera" al manuscrit base i "mopesa" a l'edició de Fita. Eulàlia Duran va pensar en "noguera", però els dos filòlegs descobreixen que Despuig escriu "moixera". Un resultat rellevant de l'edició afecta el nom d'un dels tres interlocutors del diàleg, Lúcio. Els dos filòlegs demostren que el nom és un error i que en realitat es diu Lívio, com indica l'edició de Fita i corroboren dues fonts més.

Lluís Bonada